

5. Шмідт Р.М. Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України: В документах та матеріалах: вересень-грудень 2004, т. 3. – Київ. Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України, 2004. – 404 с.

Аннотація. Исследуются актуальные вопросы формирования эффективной информационно-консультационной системы обеспечения деятельности сельскохозяйственных предприятий на внутреннем продовольственном рынке. На основе этого вносятся предложения по совершенствованию организации сбыта сельскохозяйственной продукции путем создания информационно-консультационной службы, которая будет способствовать стабилизации позиции сельскохозяйственных предприятий на внутреннем продовольственном рынке.

Ключевые слова: аграрный сектор экономики, информационно-консультационная деятельность, сельскохозяйственные товаропроизводители, консультационные услуги.

Annotation. The article investigates the current issues of effective information-systems consulting support of agricultural enterprises in the domestic food market. On the basis of the proposals on improvement of marketing of agricultural products by creating information and advisory service, which will stabilize the position of agricultural enterprises in the domestic food market.

Keywords: agrarian sector of economy, informative-consultative activity, agricultural commodity producers, consultative services.

УДК 651. 531

В.Г. Ковальчук, Е.Є. Кульчицький, доценти ПДАТУ

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: КОНЦЕПЦІЯ ТА ПРАКТИКА ЗДІЙСНЕННЯ

Досліджуються управлінські аспекти розвитку місцевого самоврядування в Україні, правові, економічні та соціальні засади функціонування територіальних громад як форм прямої демократії, залучення широких верств населення до вирішення питань соціально-економічного розвитку територій, формування сучасної політичної культури

Ключові слова: народовладдя, форми самоорганізації населення, територіальна громада, місцеве самоврядування

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Процеси державотворення в незалежній Україні переконують в існуванні протиріччя між тяжінням до традиційно адміністративної форми державного управління та розвитком демократичних засад самоорганізації населення.

Навіть загальний огляд окреслює такі проблеми як необхідність децентралізації державної влади, удосконалення виборчої системи, зміну підходів до формування державного та місцевого бюджетів, запровадження принципів збалансованості розвитку та госпрозрахунку територій, мовне питання та інші.

Методологічною основою самоорганізації населення є логіка процесів історичного розвитку суспільства і державних інституцій, причинно-наслідкові зв'язки між станом продуктивних сил і формами державного управління, ступенем задоволення потреб суспільства і конкретної особистості.

Робоча гіпотеза: інституційне закріплення розвитку місцевого самоврядування сприятиме свідомій участі громадян в процесах державотворення, стане умовою ефективного управління державою в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Ідеї широкого державотворення мас проповідували Б. Хмельницький, І. Мазепа, П. Орлик, Г. Сковорода, Т. Шевченко, М. Драгоманов, М. Костомаров, І. Франко, М. Грушевський, В. Вернадський та багато інших достойних людей. Правничими аспектами

місцевого самоврядування в незалежній Україні займаються П. Біленчук, В. Кравченко, М. Підмогильний та інші науковці.

Завданням дослідження є відстеження та кваліфікація суспільних явищ, станів і процесів на рівні місцевих територій як проявів усвідомлення пересічними громадянами своєї ролі та відповідальності в здійсненні актів місцевого самоуправління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Авторитарні форми державного управління історично програють демократичним системам у стабільності, ефективності розв'язання соціально-економічних проблем, несуть в собі високий протестний потенціал аж до революційних настроїв. Саме на це вказують події, що мали місце в Україні 2004 року, країнах Близького Сходу та Північної Африки. Першопричиною таких тенденцій, на нашу думку, є відставання державного механізму, як суспільної надбудови, від зрослих суспільних потреб, вплив світових глобальних тенденцій, зокрема прикладу громадянських суспільств. У цьому зв'язку незаперечним є фактор децентралізації влади, залучення широких мас до реального державотворення.

Визнання місцевого самоврядування як однієї з основ конституційного ладу в Україні означає встановлення демократичної децентралізованої системи управління, яка базується на самостійності територіальних громад, органів місцевого самоврядування при вирішенні питань місцевого значення [6, с. 9]. Конституція України (ст. 140) визначає місцеве самоврядування як право територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища чи міста самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [6, с. 11].

Ознаками самоуправління було стохастичне розукрупнення колишніх колгоспів та організація сільських рад на початку 90-х років. Так, в Кам'янець-Подільському районі Хмельницької області за ініціативою „знизу” було розукрупнено 9 господарств, утворено 10 сільських Рад, що охоплюють територію більше 25 тис. га з населенням майже 10 тис. осіб.

Це були не зовсім раціональні рішення, які негативно позначилися на економічних можливостях підприємств, призвели до зростання чисельності апарату управління та бюджетних витрат на його утримання. Проте, з іншого боку, це було реальне волевиявлення людей, їх бажання жити за демократичними принципами, брати на себе відповідальність за результати господарювання на власній території.

Одним з ключових понять місцевого самоврядування є „територіальна громада”, яка має статус первинної і вторинної, що, в свою чергу, визначає базовий і небазовий рівні місцевого самоврядування.

Первинні територіальні громади – це об'єднання жителів „природних” адміністративно-територіальних одиниць, тобто поселень (сіл, кількох сіл, селищ, міст). Стосовно інших адміністративно-територіальних одиниць, то вони створені неприродним шляхом – „згори” актами державної влади, за допомогою яких здійснювалося районування території держави і в силу цього вони носять „штучний” характер.

Важливе теоретичне і практичне значення має визначення співвідношення понять „місцеве самоврядування” і „місцеве управління”. У новітній практиці державного будівництва в Україні під місцевим самоврядуванням розуміють діяльність територіальної громади та виборних органів з управління її справами. Місцеве управління розглядають як управлінську діяльність в адміністративній одиниці, яка здійснюється через адміністрацію, що призначається центральними або іншими органами державної влади, тобто, пряме державне управління на місцях (районні, обласні державні адміністрації) [6, с. 16].

Аналіз положень Конституції України та Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні” дозволяє зробити такі узагальнення: 1) право територіальної громади на місцеве самоврядування здійснюється громадою як безпосередньо через форми прямої демократії (місцевий референдум, місцеві вибори, загальні збори тощо), так і через діяльність виборних та інших органів місцевого самоврядування; 2) право територіальної громади на місцеве самоврядування логічно впливає з конституційного права кожного громадянина України брати участь у вирішенні питань місцевого значення.

Згідно ст. 3 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні” громадяни реалізують своє право на участь в місцевому самоврядуванні за належністю до відповідних територіальних громад.

Система прямої демократії на місцевому рівні в Україні має такий вигляд (рис. 1).

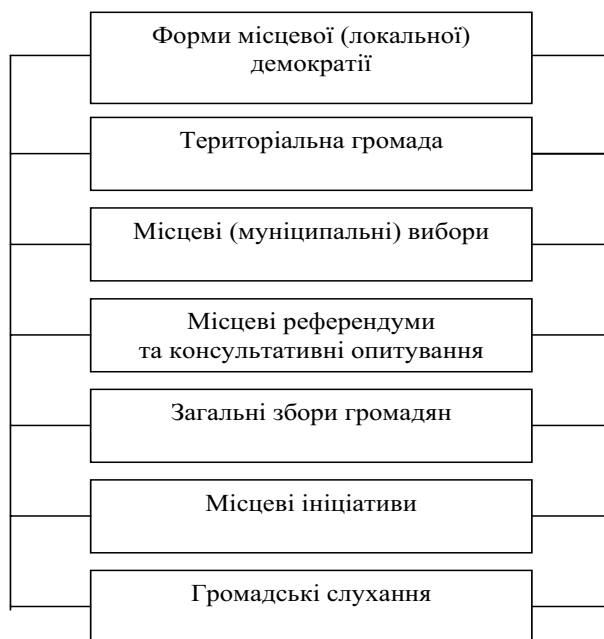

Рис. 1. Форми місцевої демократії в Україні

У даний час не створено механізму по формуванню збалансованих центрального та місцевих бюджетів через нерівномірність розвитку територій, потреб їх дотування з держбюджету для вирішення нагальних, в першу чергу, соціальних питань. Так, в Кам'янець-Подільському районі Хмельницької області лише Гуменецька та Слобідко-Кульчичевецька сільські Ради є бездотаційними. До бюджету Устянської сільської Ради, наприклад, 2010 р. було залучено 270,8 тис. грн. надходжень, тоді як офіційних трансфертів від органів державного управління у вигляді дотацій вирівнювання надійшло 650,6 тис. грн., тобто майже 70%.

Рис. 2. Система органів місцевого самоврядування в Україні

Цікавим для розуміння системи місцевого самоврядування в Україні є порівняння її зі світовим досвідом. Всього існують чотири основні системи:

- 1) англо-американська (англосаксонська), яка характеризується тим, що на всіх субнаціональних рівнях управління функціонують органи місцевого самоврядування, а місцеві органи влади не створюються;
- 2) континентальна (романо-германська або європейська) будується на поєднанні місцевого самоврядування і місцевого управління;
- 3) іберійська система (Бразилія, Португалія, Мексика, Іспанія) передбачає, що управління на всіх субнаціональних рівнях здійснюють обрані населенням представницькі органи та відповідні посадові особи, які стають головами обраних рад і затверджуються центральними органами державної влади;
- 4) радянська система (система рад та їх виконавчих комітетів) базується на запереченні розподілу влади і визнанні повновладдя представницьких органів знизу до верху.

Аналіз положень Конституції України дозволяє зробити висновок, що в Україні застосовується континентальна система управління на місцях.

Дослідження практики діяльності органів місцевого самоврядування вказує на існування ряду проблем правового, економічного та соціального характеру, які необхідно вирішувати для підвищення дієвості функціонування державного управління взагалі.

Висновки. 1. Головною ідеєю децентралізації влади на користь місцевого самоврядування є ефективно вирішення питань місцевого значення шляхом діяльності органів місцевого самоврядування і за рахунок ресурсів територій. Завдання полягає в тому, щоб поступово перейти від „бюджетів проїдання” до „бюджетів розвитку” на засадах поступового впровадження принципів повного розрахунку територій.

2. Належить поліпшити якісний склад кадрів місцевого самоврядування саме щодо розуміння ними значення посади і функцій сільського голови, його особистої відповідальності за вирішення комплексу питань на підвідомчій території. У даний час спостерігається загострення конкурентної боротьби під час місцевих виборів за можливість зайняти посаду, отримати певні особисті преференції державного службовця. Необхідно забезпечити системне навчання категорій працівників місцевого самоврядування, домогтися більш жорсткого контролю за їх діяльністю, викоринювати прояви корупції.

3. Проблемним питанням розвитку органів місцевого самоврядування є налагодження дієвого механізму взаємодії на рівні місцевих і територіальних органів місцевого самоврядування, зокрема – між базовим і небазовим рівнями місцевого самоврядування, в даному випадку – сільськими, селищними Радами і районною та обласною Радами. На нинішній час дієвого механізму щодо узгодження повноважень між даними рівнями на практиці не відпрацьовано.

4. На часі такий важливий захід адміністративної реформи в Україні як формування на рівні районів, областей виконавчих комітетів, що значною мірою сприяло б кращій концентрації зусиль і потенціалу місцевих територій на вирішенні завдань замість сучасних структур – районних і обласних адміністрацій.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної ради України 28 червня 1996 р.
2. Закон України „Про місцеве самоврядування в Україні” із змінами і доповненнями, внесеними законами України від 5 жовтня 1998 р., від 16 липня 1999 р.
3. Закон України „Про статус депутатів місцевих рад народних депутатів” із змінами і доповненнями.
4. Закон України „Про всеукраїнський та місцеві референдуми”, із змінами і доповненнями від 19 червня 1992 р.
5. Європейська декларація прав міст, прийнята Постійною Конференцією місцевих і регіональних органів влади Європи Ради Європи 18 березня 1992 р.
6. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні. – К.: Атіка, 2000. – 324 с.

Аннотація. Исследуются управленческие аспекты развития местного самоуправления в Украине, правовые, экономические и социальные основы функционирования территориальных общин как форм прямой демократии, привлечение широких слоев населения к решению вопросов социально-экономического развития территорий, формирование современной политической культуры.

Ключевые слова: механизм самоуправления, децентрализация государственного управления, центральный и местные бюджеты

Annotation. *The article investigates the managerial aspects of local government in Ukraine, legal, economic and social principles of functioning of local communities as forms of direct democracy, involving the general public to address issues of socio-economic development of areas of contemporary political culture.*

Key words: *mechanism for governments, detsentralyzatsyya of state management the central and mestnye byudzhety*

УДК 631.115.11

І.Л. Гуменюк, старший викладач ПДАТУ

ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Висвітлено оцінку питань розвитку особистих селянських господарств, що дозволило детальніше вивчити ті аспекти їх діяльності, які неможливо описати на основі статистичних даних; значення особистих селянських господарств в формуванні рівня життя сільського населення – їх власників. Проаналізовано рівень споживання вироблених в цих господарствах продуктів харчування, а також доходів від продажу частини виробленої сільськогосподарської продукції на ринку.

Ключові слова: *особисті селянські господарства, трансформація, інтеграція, соціологічне дослідження, кооперування, інвестиції, ефективність.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Здійснюваний сьогодні перехід сільського господарства на ринкові принципи господарювання поставив на порядок денний відродження кооперативів як у галузі виробництва сільськогосподарської продукції, так і у сфері інфраструктури аграрного ринку.

Проте важливі аспекти підвищення продуктивності й ефективності особистих селянських господарств стосовно регіональних особливостей потребують глибшого дослідження. Це насамперед стосується обґрунтування напрямів розвитку особистих селянських господарств у пореформений період, їх кооперування і трансформації у високоефективні організаційно-виробничі структури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Теоретичні, методологічні й методичні аспекти реформування АПК, розвитку різноукладності, формування організаційно-правових структур у сільському господарстві, і зокрема розвитку особистих селянських господарств, їх трансформації в нові оргструктури, досліджували такі економісти-аграрники як П.С. Березівський, В.Х. Брус, П.І. Гайдучкий, В.С. Дієсперов, В.В. Зіновчук, І.Г. Кириленко, М.Й. Малік, В.Я. Месель-Веселяк, П.Т. Саблук, Г.В. Черевко, В.В. Юрчишин, Т.І. Яворська та інші.

Матеріали і методика досліджень. Дослідження проводилось на матеріалах законодавчих актів, наукових праць відомих вчених, інформації з наукових Інтернет-видань. Нами використовувалися такі методи наукового дослідження як абстрактно-логічний, аналізу і синтезу, порівняння. Оброблялась та аналізувалась інформація, отримана з різних джерел з використанням аналітичних методів.

Метою даного дослідження є вивчення специфіки формування інфраструктури особистих селянських господарств, особливостей цього процесу та факторів, що мають різний вплив.

Виклад основного матеріалу дослідження. Початок процесу переходу пострадянського сільського господарства на ринкові принципи було покладено прийняттям Верховною Радою України Законів України „Про сільськогосподарську кооперацію” (1997 р.), „Про кооперацію” (2003 р.) [3, 4].

З реалізацією заходів, розроблених Кабінетом Міністрів України на виконання Указів Президента України, планувалось істотно прискорити процес формування об'єктів інфраструктури аграрного ринку, і в тому числі обслуговуючих кооперативів, а також кредитних спілок. Проте кількість усіх складових інфраструктури аграрного ринку продовжувала залишатися нечисленною. Чимало з них, хоча і створені були на кооперативних засадах, стали функціонувати як комерційні, зокрема це стосується тих структур, функціями яких є закупівля і збут сільськогосподарської продукції.